Ч. 120 (14.018). Львів, пятниця 10. травня 1935. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504-060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За руханково-спортовий характер „Соколів".

Комунікат Старшини Сокола-Батька

З огляду на те, що в останньому часі появилися в українській пресі відомости, які відбігають від дійсного стану, рішила Старшина Сокола-Батька на засіданні 8. травня ц. р. подати до прилюдного відома ось-такий комунікат:

Старшина Сокола-Батька внесла у травні 1934 р. до затвердження зміну статуту типу руханково-спортового, маючи на меті зараз після зареєстрування владою цього статуту перемінити пожарно-руханкові т-ва „Сокіл" на тип руханково-спортовий. В очікуванні затвердження внесених статутів Старшина Сокола-Батька цього пляну досі виконати не могла.

Фактом є, що на основі розпорядку Мін. Внутр. Справ з дня 14. I. 1935 р. будуть могти вести протипожежну діяльність від 1. червня ц. р. лиш т. зв. „Охотнічє Стражи Пожарне", основані на статутах, усталених згаданим вище розпорядком.

Тому, що головним завданням Т-ва „Сокіл" є руханка і змаг, а протипожежна діяльність була лиш додатковою програмою деяких сокільських товариств, Старшина Сокола-Батька рішила на засіданні 17. квітня ц. р. доручити всім сокільським товариствам, які ще мають у програмі протипожежну діяльність, занехати цю діяльність, пристосувати свій статут до типу руханково-спортового т-ва „Сокіл" та внести негайно цю зміну до зареєстрування. Рівночасно Сокіл-Батько вислав до заінтересованих сокільських товариств відповідні поучення.

За Старшину:

М. Хроновят, голова. Е. Благітка, справник.

Міністерський обіжник про мову навчання

в українських ґімназіях та утраквістичних відділах (Бережани, Стрий).

Обіжник Мін. В. і П. О. з 6. IV. 1935, ч. 2075/35 у справі організації шкільного року в ґімназіях вводить деякі зміни щодо мови навчання поодиноких предметів. З ним слід ознайомитись і родичам, і вчительству, тимбільше, що в останніх часах директори заведень вводили на власну руку зміни, зі шкодою для нас.

В ґімназіях з українською мовою навчання треба обовязково вчити польською мовою: історії, польської мови, ґімнастики і ґеографії в 4-тій клясі. — Навчання інших предметів, у тому і ґеографії в 1. 2 і 3-тій клясі, вести в українській мові.

В утраквістичних відділах відбуватиметься наука по українськи таких предметів, як релігія, українська мова, німецька мова, друга чужа мова, ґеографія в 1, 2 і 3-ій клясі, біольоґія, фізика з хемією, практичні заняття, рисунки й музика зі співом. — Зате навчання таких предметів, як польська мова, історія, латинська мова, математика, ґімнастика й ґеографія в 4-тій клясі відбуватиметься по польськи.

Згаданий обіжник завважує, що ще в цьому році можна приймати й молодшу молодь, ніж 12-літню, до першої кляси.

Сподіємося, що місцеві чинники допильнують і цю одробину прав, яку признають шкільні приписи українській мові.

Продаж майна Нар. Дому у Львові?

Довідуємося, що комісар Народнього Дому у Львові М. Бачинський до спілки з директором тієї установи Ів. Слезюком ведуть переговори в справі продажі дому і парцелі при вул. Зиблікевича ч. 30. враз з церквою Непорочного Зачаття. (Посідальна монастир СС. Василіянок). Мета продажі — санація майна Нар. Дому, що, як відомо, заложений на суму понад 2 міліони зол. Сума, за яку має бути продана та парцеля-город з домом і церквою, як нас запевняють добре поінформовані круги, не вистане навіть на заплачення процентів до банків за затягнені ком. Бачинським зобовязання Нар. Дому. Звертаємо на цю нову „трансакцію" ком. Бачинського увагу всього українського громадянства, зокрема наших компетентних чинників, щоб їй запобігли, поки не буде за пізно!

Німеччина не сондувала опінії В. Британії, Італії і Бельгії.

ЛЬОНДОН, 9. 5. ПАТ. Інформації, що їх подали „Дейлі Геральд" і „Манчестер Ґардіян", що німецьке міністерство закорд. справ мало неофіційно сондувати опінію В. Британії, Італії і Бельгії щодо інтерпретації льокарненського договору що до Німеччини, нині офіційно в Берліні заперечували. Всеж у політичних льондонських кругах говорять, що такі кроки дуже довірочно були робила. Інтерпретація льокарненського договору мін. Саймоном у його промові в четвер у палаті льордів викликала в Німеччині занепокоєння. З тої промови виходило, що в разі німецько-большев. конфлікту та помочі Франції Совітам, Британія залишилась би невтральна, не уважаючи виступу Франції за зачіпний акт проти Німеччини, що підпадав би під клявзулі льокарненського договору. Велика Британія не вважала би своїм обовязком прийти Німеччині з поміччю.

Летунські збросння Німеччини.

ЛЬОНДОН, ПАТ. „Ню Кронікль" помістив статтю, що Німеччина має тепер 3.000 літаків, а за два роки збудує ще 7.000 літаків. Закордонні фабрики дістали теж замовлення на будову літаків. Крім того Німеччина має 260 летовищ, з яких 100 є військових. Головні військові летовища лежать вздовж кордонів Німеччини.

Перед оголошенням цих вісток редакція „Ню Кронікль" звернулася до німецького міністерства летунства й одержала такі вияснення. Вістки про 3.000 літаків фальшиві. Німеччина має літаків коло 1/3 цього числа. Неправдиві теж вістки, буцімто Німеччина хоче збудувати 7.000 літаків у двох роках. Якщо дійде до летунської конвенції і Німеччина осягне ґарантії безпеки, тоді не буде німецький уряд будувати літаків взагалі.

Зменшення летунських сил Німеччини залежить від становища Франції і СССР. Большевики мають тепер 3.000 військових літаків, приготованих до негайного вжитку, Франція 2.000 військових літаків. Якщо Німеччина має осягнути безпеку без будови нових літаків, Франція і СССР мусять зменшити свої летунські сили. Загроза повітряного нападу на Німеччину большевицьких літаків має велике значіння. Большевицькі летунські знавці перебувають тепер у Чехословаччині, де у фабриках Скоди будують бомбардові літаки для СССР. Німеччина закупила кілька літаків у Злучених Державах і Анґлії, але для досвідів. Неправдою теж, буцімто Німеччина має 260 летовищ.

Анґлійські політичні кола прийняли цю заяву з великим зацікавленням. Сподіваються, що Німеччина висуне нові пропозиції у справі летунської конвенції. Богато сподіваються від промови канц. Гітлера дня 17. травня ц. р.

Самоуправні установи

й українська мова.

Від 1. квітня ц. р. почали працю самоуправні органи в громаді і волостях, вибрані на основі нового польського самоуправного закону з 23. березня 1933 р. З тим днем увійшла в життя в Галичині незнана тут досі правно-публична установа збірна громада — волость — з волосною радою і волосною управою, що перебрала на себе велику більшість завдань дотеперішніх одиничних громад, яких правно-публичні завдання новим польським законом дуже обмежено. Властивим правлячим органом у волості є війт, майже зправила поляк, навіть в українських волостях, що свою владу на місцях у громадах виконує при допомозі солтисів. Староства і повітові виділи мають нині дещо облекшену працю, бо зносяться зправила тільки з волостями і їм дають безпосередні прикази, а щойно війти передають їх дальше у випадку потреби до виконання солтисам, теж у нас у Східній Галичині у великій більшости полякам. Старостинські сесії відбуваються тепер лише з війтами, а вони знову у себе скликують сесії солтисів. Утворено нову волосну бюрократію і обсаджено її поляками — українці належать там до справдішніх білих круків — і в цей спосіб скріплено на селі польський елемент, залежний безпосередньо від війта.

Місцеве життя є сьогодні значно більше залежним від теперішнього війта, як це було до недавна, коли ще обовязували австрійсько-галицькі самоуправні закони. Відчувають цю зміну передовсім наші сільські товариства й установи, для яких ліпше було мати до діла у всіх справах безпосередньо з повітовими властями хочби тільки тому, що ті краще визнавалися на обовязуючих законах і могли бути дальшими від дрібних перепон. У додатку є тенденція осідок волостей зробити осідком загально-громадянського життя у волості, очевидно з можливо якнайбільшою польською закраскою. Це приходить тим лекше, що осідком волостей всюди, де це тільки було можливе, зроблено польські громади, нераз дотеперішні невеликі кольонії, з поминенням сусідніх великих українських громад. Волости мають влаштовувати всякі польські національні свята і притягати до участи у них усю людність цілої волости і таким шляхом впоювати у неї польський державний патріотизм.

На загал вибори до громадських рад, а ще більше до волосних рад і волосних управ, випали для нас некорисно, особливо на Поділлі, де були часті випадки великих зловживань. Внесені виборчі протести майже завше лишались без успіху.

Розбудова самоуправних установ уже закінчується. У значній скількости галицьких повітів переведено вже вибори до повітової ради, які на основі штудерної виборчої ординації при переведеній відомими способами підбудові у громадах і волостях не могли вийти для нас так, щоб ми могли здобути відповідну до нашої сили і числа нашого населення повітову репрезентацію. Приблизно до половини ц. м. переведуть вибори до повітової ради і врешті галицьких повітів. Наступить невдовзі останній акт — вибори шістьох членів повітового виділу. У виборах візьмуть участь крім повітових радних ще і члени дотеперішнього тимчасового повітового виділу, що вийшли виключно з номінації, між

якими у Східній Галичині є найбільше один, дуже вимково двох українців, найчастіше у нашому громадянському житті зовсім неактивних. З того всього виходить, що вигляди на сяк-так можливу для нас репрезентацію у майбутньому повітовому виділі є справді дуже мінімальні. А якраз повітовий виділ має кермувати цілим самоуправним життям повіту під проводом старости як його голови і то у часі, коли державна влада хоче передати, головно з фінансових оглядів, значну частину своїх дотеперішніх агенд самоуправним установам, у першу чергу повітовим виділам.

Рішального впливу на розвій самоуправного життя у більшости волостей і в повітах у Галичині — на Волині цього ніколи і не було — ми не будемо мати. Однак мимо всього не можна нам резигнувати зі співпраці у самоуправних установах, де будь-що-будь є всеж таки деяка скількість вибраних нами наших людей. У своїх виступах обовязані вони берегти своєї національної гідности і в нарадах та публичних виступах послуговуватися українською мовою як члени даних самоуправних установ та очевидно і як приватні громадяни, до чого мають право на основі обовязуючих польських законів і розпорядків.

Остання справа ще не дуже спопуляризована серед нашого громадянства на просторі воєвідств: львівського, станиславівського, тернопільського, волинського і поліського, де обовязує мовний закон з 31-го липня 1924 В.З.П.Р. ч. 73, поз. 724 про державну мову і мову урядування державних і самоуправних адміністраційних властей і виданий до нього виконавчий розпорядок ради міністрів з 24. вересня 1924. В.З.П.Р. ч. 85, поз, 820, що на території згаданих воєвідств надають деякі права українській мові, які слід нам вповні використати на терені самоуправних установ. Тих мовних постанов не ухиляє зовсім закон з 23. березня 1933 В.З.П.Р. ч. 35, поз. 294 про частинну зміну устрою територіяльної самоуправи (новий польський самоуправний закон), навпаки, виразно задержує їх правну силу.

Зміст покликаного вище мовного закону з 31. липня 1924 р. такий: В арт. 1 є постанова, що державною мовою у Польщі є польська мова. У цій мові урядують усі державні і самоуправні органи й адміністраційні уряди як у внутрішній, так і зовнішній з такими вимками, що відносяться у даній справі до польських громадян української народности: Після арт. 2 цивільні власти і адміністраційні уряди I. і II. інстанції і самоуправні власти і їхні заведення на території згаданих пятьох воєвідств мають приймати подання і устні заяви, яких полагодження від них залежить, від польських громадян української народности в українській мові. На подання сторін, внесені в українській мові (арт. 3) адміністраційні власти I. і II. інстанції і магістрати міст, повітові і воєвідські виділи та їх заведення відповідають на території воєвідства: львівського, станиславівського і тернопільського у двох мовах: польській і українській і то з уряду без окремого домагання української сторони, а на Волині і Поліссі тільки на виразне домагання сторони.

До самоуправних установ відносяться постанови арт. 4, 5 і 6. Після арт. 4 **в нарадах** громадських, волосних і міських рад, повітових і воєвідських соймиків нарівні з польською мовою у всіх згаданих вище пятьох воєвідствах **можна уживати й української мови.** Про допустимість української мови в нарадах міських рад міст, виділених з повітів, рішає міська рада. **Протоколи** засідань громадських, волосних і міських рад та повітових і воєвідських соймиків можуть бути ведені попри польську мову, теж і в українській мові, отже двомовно, а це на основі постанови даної самоуправної установи. Після постанови арт. 5 **оповістки** самоуправних властей можуть бути оголошувані згаданими в арт. 4 установами на основі їх ухвали і в українській мові, при чому польський текст має бути на першому місці. Оповістки державних властей виготовлюється у тих мовах, що оповістки самоуправних властей у даній громаді. На основі арт. 6 самоуправні союзи (звйонзкі саможондове) можуть на підставі своєї ухвали **кореспондувати** з іншими самоуправними властями на території згаданих пятьох воєвідств не тільки у польській мові, **але і в українській.**

Не можна вносити ніде у Польщі подань в українській мові до військових властей та до управ залізниць, почт, телеграфів і телефонів, а по українськи можна порозумiватися устно при білетових залізничих касах і при віконцях почтових урядів на вище згаданій мовній території (арт. 7).

Цитований виконавчий розпорядок ради міністрів ставить на рівні щодо права вживання української мови особи фізичні і правні та вичисляє подрібно власти й адміністраційні уряди I. і II. інст., з якими можна зноситися в українській мові. У відповідях і оповістках в українській мові мається уживати українських букв.

У практиці далеко не використали ми наших мовних управнень. По українськи редагують усі свої акти українських клієнтів, здебільша судові, українські адвокати на території львівського апеляційного суду з нечисленними вимками національно мало характерних одиниць. В українській мові кореспондують з властями греко-кат. церковні установи й українські товариства та установи і ті три категорії (греко-кат. церква, наші адвокати і установи) піддержують головно публичний престіж нашої мови. На жаль, приватні особи не завше те роблять.

У самоуправних установах наша мова щезла майже цілковито. До часу світової війни більшість громадських рад і урядів у Східній Галичині урядувала по українськи і в тій мові зносилася з усіми властями — зі староством, повітовим виділом і т. д. Нині цього нема ніде, бо урядовою внутрішньою і зовнішньою мовою за виказаними вище вимками є тепер польська мова. І тих вимків мусимо берегти і їх у сто відсотках використати. Обовязком українських членів громадських, волосних і повітових рад, передовсім на території воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського, поставити на засіданні згаданих установ внесок всюди, де це можна зробити, щоби рішила згідно з постановами артикулів 4, 5 і 6 закону з 31. липня 1924 р. В.З.П.Р. ч. 73, поз, 724 і §§ 3, 4 і 5 виконавчого розпорядку ради міністрів з 24. вересня 1924 р. В.З.П. Р. ч. 85, поз. 820 вести протокол засідань і ухвал громадської, волосної зглядно повітової ради також і в українській мові і видавати усі публичні оповістки тих установ і їх органів ще і в українській мові — отже двомовно. Це без сумніву збільшить маніпуляцію в урядуванні, але привчить дещо і самоуправні установи на українській території до шанування мовних прав української людности. Не треба і пригадувати, що українські сторони повинні звертатися у слові та письмі до самоуправних установ виключно в українській мові і привчити ті установи — як державні теж — щоби їхні відповіди на письмі виходили крім польської ще і в українській мові.

Мова є одною з найяркіших признак окремішности нації, що силою самого факту кидається кожному в очі. Не диво тому, що мовних прав береже кожна нація, що бореться за своє істнування. Так було колись в Австрії у чехів у Чехії, Моравії і на Шлеську, де цю боротьбу за права чеської мови, а посередньо за права і національні змагання чеського народу, розтягнено навіть на щорічні військові контрольні сходини резервістів (контрольферзамлюнг). Тому чехи часто при викликанні свого назвища відповідали не сакраментальним німецьким „гір", але по чеськи „зде", за що з місця їх арештовано і карано військовою вязницею. Це може був і своєрідний демонстраційний національний екстремізм, що не завше тактично вказаний, але і ним користувалися чехи у своїх змаганнях за якнайширше здійснення прав чеської нації. А від чехів слід і нам неодного навчитися, у першу чергу жертвенного національного патріотизму і пошанування гідности своєї нації.

Д-р Степан Баран.

Московщать і комунізують назви на В. Україні.

З Москви повідомляють, що на Сов. Україні переводять широку кампанію за переназванням міст, містечок і колхозів. Всі ті місцевости називають у честь „пролетарських вождів і революційних героїв". Серед затверджених ЦВК-ом назв дуже часто стрічається імя Калініна. Замітне, що в нових назвах зовсім нема українських імен. Зате на всі способи приміняють імена Куйбишева, Кірова, Калініна, Сталіна, Горкого. Всі назви, що мали імя Скрипника переназвані. Ті переназви переводять, здається, на виразні приручення українського ЦВК-ту.

Чи французькі журналісти поїдуть до СССР?

ПАРИЖ, 9. 5. ПАТ. Відмова вїздових віз до СССР большевицькою амбасадою у Парижі кільком французьким журналістам, що мали супроводити мін. Ляваля у його подорожі до Москви, дуже схвилювала паризьку пресу.

Для совітського уряду небажаними гостями були такі французькі журналісти: Льондон — з „Журналю", Ляпорт — з „Матену", Панетіє — з „Кандіди", Кльод Жане — з „Пті Журналю" та кореспондент з „Же Суі Парту". Всі щоденники, без винятку, з того приводу гостро запротестували, зазначуючи м. ін., що гітлерівський уряд не вимагав від тих французьких журналістів, які їхали в Німеччину свідоцтв симпатії до гітлерівського режіму.

Рішуче становище уряду підтримали урядові чинники. У висліді большевицький уряд за посередництвом паризької амбасади заявив, що ніякого французького журналіста не позбавляє права вїзду до СССР. „Тас" подав, що це рішення прийшло наслідком інтервенції та виміни поглядів між представниками Франції і Совітів. Треба підкреслити, що цілий той інцидент ніяк, як це стверджує „Журналь де Деба" не причинився до зменшення скептицизму французької прилюдної опінії супроти Совітів. Щоденник питає: якщо большевицькі осяги є справді такі великі, як про це повідомляють офіційні большевицькі документи, то чому совітський уряд боїться опінії критиків?

Новий німецький карний кодекс.

БЕРЛІН, 9. 5. ПАТ. Німецький міністер справедливости Гіртлер у інтервю з представниками преси обговорював висліди дотеперішніх праць комісії, що виготовляє проєкт нового карного кодексу. Каригідні вчинки є поділені на чотири групи і до них прикладені постанови, що охоронятимуть: 1) нарід, 2) провід нації і державу, 3) національне майно і 4) поодиноких громадян. Проєкт хоче ввести нормативну дефініцію каригідного вчинку, яка основується на тім, що проступника каратимуть теж тоді, коли закон не передбачує виконання кари за даний каригідний чин. Характеристичне є нове окреслення ріжниць між душегубством і вбивством. Головну ролю грають тут мотиви і спосіб виконання вчинку. Кодекс передбачує теж високі кари за лихву і нечесне крамарство. Крім процентової і товарової лихви новий закон впроваджує поняття суспільної лихви, що полягає на визиску більших соціяльних угрупувань.

Світові повітряні фльоти.

Як повідомляють з Ню Йорку, повітреплавний департамент зажадав у найновішому звіті від президента Рузвельта змiцнення американського летунства. З поданого при тім огляду повітряних сил у світі виходить, що найсильніша є Франція зі своїми 3.600 літаками. За нею йдуть Совіти, що мають 3.000 літаків, Англія 2.800, Італія 2.300, Зл. Держави 2.060 і Японія 1.850. Про Німеччину звіт висловлюється дуже скромно, бо начисляє тільки 600 німецьких апаратів, зазначуючи, що Німеччина взагалі щодо озброєння стоїть далеко позаду своїх сусідів.

Сяніцький повіт у світлі статистики.

З черги подаємо дані Головного Статистичного Уряду про сяніцький повіт на підставі перепису населення з 9. грудня 1931 р.

ПРОСТІР, ЗАГАЛЬНЕ ЧИСЛО НАСЕЛЕННЯ І ВОЛОСТИ.

Простір сяніцького повіту 1282,1 км.² Загальне число населення 114.195 (без війська по касарнях), мужчин 54.363, жінок 59.832. Густота населення на км² 89,1. У повіті є дві міські волости і 8 сільських, 128 сільських громад і 229 місцевостей.

НАСЕЛЕННЯ І ПОДІЛ ЗА ВІРОІСПОВІДАННЯМ.

По містах проживало 18.138 осіб, з того 8.480 мужчин. По селах проживало 96.057 осіб, з того 45.883 мужчин. За віроісповіданням по містах проживало **1.728 гр.-католиків (9,5 прц.)**, 10.228 римо-катол. (56,4 прц.), 6.123 жидів (33,8 прц.), 41 інших (0,2 прц.).

По селах проживало **52.839 греко-катол.** (55,0 прц.), 38.740 римо-католиків (40,3 прц.), 3.332 жидів (3.5 прц.) і 1.023 інших (1,1 прц.).

МАТІРНА МОВА.

По містах як **матірну мову українську подало 175 осіб (1,0 прц.), руську 774 осіб (4,3 прц.), себто нашою мовою говорило 949 осіб (5,3 прц.)**, польську мову 11.555 осіб (63,7 прц.), жидівську з гебрайською мовою 5.554 осіб (30.6 прц.), іншу 27 (0,1 прц.).

По селах як **матірну мову українську подало 12.173 особи (12,7 прц.), руську мову 25.070 осіб (26,1 прц.), себто нашою мовою говорило 37.243 (38,8 прц.)**, польську мову 56.400 (58,7 прц.), жидівську з гебрайською мовою 1.800 (1,9 прц.), іншу мову 120 осіб (0,1 прц.)

ГРАМОТНІСТЬ.

По містах вміло читати і писати 12.984 особи, тільки читати 94 особи (0,6 прц.), **не вміло ні читати ні писати 1358 осіб (9,4 прц.).**

МЕШКАНЕВІ УМОВИНИ, НЕРУХОМОСТИ І БУДИНКИ.

По містах: мешкальних нерухомостей 1.956; мешкальних будинків 2.027, загальне число помешкань 4.012, загальне число кімнат у помешканнях 9.252. Деревляних будинків 1.447 (71,4 прц.), мурованих 570 (28,1 прц.); з вогнетривалим накриттям 1.419 (70,0 прц.), з електрикою 739, каналізацією 287. Будинків нездатних до замешкання, в яких всеж таки мешкає 22 осіб. Пересічне число кімнат 2,3, пересічне число осіб на кімнату 1,9. Однокімнатних помешкань було 940 (23,4 прц.), двокімнатних 1.768 (44,1 прц.).

По селах мешкальних будинків 16.346, загальне число помешкань 16.903, загальне число кімнат у помешканнях 31.144; пересічне число кімнат на помешкання 1,8, пересічне число осіб на кімнату 3,1. Однокімнатних помешкань 5.587, двокімнатних 9.474, трикімнатних і більше 1.794.

ДЖЕРЕЛА ПРОЖИТКУ.

З хліборобства крім городництва, лісництва і риболовства жило 84.893 особи (74.4 проц.), з того по містах 1.677 осіб (або 9,3 проц. міського населення, по селах 83.216 осіб або 86,6 проц. сільського населення). З промислу і ремесла черпало прожиток 11.431 осіб (10,0 проц.), з того по містах 6.861 (або 37,8 проц. міського населення); по селах 4.570 осіб (або 4,8 проц. сільського населення). З торговлі й обезпечень 5 750 осіб (5 проц.); з того по містах 3.864 особи (або 21,3 проц. міського населення) і 1.883 осіб по селах (або 1,9 проц. сільського населення). З комунікації і транспорту 2.970 осіб (2,6 проц.); з того по містах 589 (або 3,2 проц. міського населення) і 2.381 осіб по селах (або 2,5 проц. сільського населення). З інших джерел (емерити, інваліди і т. д.) проживало 9.151 осіб (8,0 проц.); з того по містах 5.147 (28,4 проц. міського населення) і 4.004 (4,2 проц. сільського населення).

З найманої праці у хліборобстві на селах проживало 5.140 осіб. З цього числа припадає на умових робітників 41 осіб, фізичних 5.099 осіб. На ріллі могло працювати тільки 3.417 осіб (між ними 1.813 мужчин), решта припадає на дітей і немічних.

ВЕЛИЧИНА СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.

На загальне число 14.066 господарств: **карловатих нижче 2 га було 4.265**, на яких проживало 19.084 осіб (4,5 на господарство); 6.096 простором від 2—5 га, на яких проживало 35.135 осіб (5,8 на господарство); 2.129 простором від 5—10 га, на яких проживало 13.835 осіб (6,5 на господарство); 283 простором від 10—15 га, на яких проживало 2.033 (1,2 на господарство) і 50 простором від 15—50 га, де проживало 354 осіб (6,9 на господарство). Більших господарств простором 50 га і більше було 37, на яких проживало 144 особи (3,9 на господарство).

ІНШІ ДЖЕРЕЛА ПРОЖИТКУ.

З городництва, лісництва і риболовства проживало 400 осіб; з промислу і ремесла 11.431, з того 346 умових працівників і 5.710 робітників та халупників. З числа 11.431 осіб черпали засоби на прожиток з копалень нафтової ропи 399 осіб, з ковальства 541 осіб, у фабриці вагонів (тепер гумових виробів) у Сяноці працювало 2.028 осіб, по тартаках 427, зі столярства 747, кравецтва 810, шевства 1.046, пекарень 352 осіб; з будови домів 1.172 осіб. З торговлі й обезпечень проживало 5.750 осіб, з того 4.684 займалось торговлею товарами, 473 вели гастрономічні підприємства. При залізницях працювало 2.344 особи, в публичній адміністрації 494 особи, в судівництві та адвокатурі 511, в публичній безпеці 449, в шкільництві 470, домашня прислуга 1.390 і емерити та інваліди 1990.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Канц. Шушніґ виїхав у середу в год. 22. з Відня до Італії.

— Міністер Іден уже зовсім виздоровів і в понеділок перейме урядування у м-стві закорд. справ. В слідуючім тижні мін. Іден їде до Женеви як делегат Британії на сесію ради Ліги, що зачнеться 20. ц. м. і на надзвичайні збори Ліги Націй.

— З Ковна повідомляють, що конференція міністрів закорд. справ балтійських держав закінчилася. Перед відїздом міністрів Естонії і Латвії відбудеться пресова конференція.

— Канцлер Гітлер вернув вчора вечором до Берліна. У політичних кругах здогадуються, що канцлер вернув, щоби приготовитись до заповідженої декларації про закордонну політику Німеччини, якої всі нетерпляче дожидають.

— Еспанський премієр Леру відчитав урядову декларацію та поставив питання довіря. По дискусії кортези висловили урядові довіря 189 голосами, проти 22.

— У стейті Іліноіс голод грозить 200.000 мешканцям з ріжних суспільних верств, тому, що нема ніяких середників помочі, ситуація є дуже поважна. 500 демонстрантів іде до столиці стейту домагатися, щоби відкрили станиці суспільної помочі.

— На острові Формоза повторилися землетруси. Завалилося багато домів. Населення переполохане утікає. Жертв багато. Дотепер занотували 90 вбитих.

ІЛЯРІОН СВЄНЦІЦЬКИЙ. 3)

Контрасти
в житті й творчості Гоголя.
(З приводу 100-ліття „Тараса Бульби").

Тут слід згадати, що вже на початку свого життя-буття в Петербурзі зіткнувся був Гоголь віч-на-віч з такою своєрідною романтикою життя низького і найнижчого чиновництва, що під порогом його свідомости став формуватися і виростати новий стиль. Стиль цей був свого роду найбільше відповідним тлом для діючих осіб оповідань — „Ніс", „Шинель", „Невський проспект", „Портрет", „Записки божевільного", та для комедій „Женихи" і „Ревізор". Ось тут стрічаємося з новим дуже цікавим контрастом, як тема твору руководить стилем творця. Не кінець на тому, бо навіть кожний лист Гоголя має свій власний, ясно означений, стилевий характер. До батьків, а від 1826 р. до матери Гоголь пише завсіди в тоні синівської любови; йогож листи до сестер, значно молодших від нього, бувають тільки в тоні педагога, що дбає за можливо найясніший виклад теми. Зате до своєї колишньої учениці Балабиної пише Гоголь у так гутірливому тоні causerie, що нам здається немов би автор письма грався віялом дівчини, та розважає її веселою балачкою. До товаришів пера зі спільними літературними зацікавленнями листування Гоголя буває звичайно ділове, але не без солоденьких епітетів та крепких словець, на які була тоді мода в кружку Пушкина-Вяземського. Смирнова одна діставала від Гоголя може ще найменше стилізовані листи. У цих листах вичуваємо хіба те, що Гоголь очевидно здержувався, щоби не висказати їй кожним своїм словом тільки одно велике обожання. І хоча ці листи Гоголя до Смирнової не мають характеру любовних, то всеж їх читаємо як гимни нового життя до Беатріче, другої половини XIX. в., в сяєві мрій про яку сучасний Данте творив російську небожеську комедію. Може й це було причиною, що в творах з неукраїнськими темами нема в Гоголя жінок з натяком на найвищі і найглибші почування людини. Ці почування переживав Гоголь надто глибоко, щоби могти без болю висказатися про цю частину людського життя навіть у поетичному творі. — А вже дуже іншим духом тхне від листів Гоголя до Шереметевої, Вельгорської, Ішимової, отця Матвія, єпископа Інокентія — у справах релігійного життя. В цих листах катехитичного змісту з простою будовою звичайної діялектики, з букетом міра і кадила — нема вже ні сліду Гоголя. На першому місці стоять у цих листах загально звісні правди, з яких вяжеться ланцюх у довільній черзі думок про самозрозуміле або звісне з писань святих Отців.

Така ріжноманітність стилю Гоголя у листах може найкраще свідчить про ріжнобічність його сценічного таланту та глибину акторської експресії. Ось у чому джерело живучої сили його комедії „Ревізор" та поеми „Мертві душі". А слід памятати, що оба ці твори мають найпростішу будову нескладної фабули, без усяких ефектних додатків, прикрас та вставок. Сама дія взята з життя, того вічно старого вмираючого світа, та його незломної тугости й цупкости. Гоголів стиль виявився тут у справжній симфонії сильно контурованих контрастових типів, обєднаних архиконтрастовими до усіх персонажів — типами Хлестакова і Чичикова.

І знов один з найбільших контрастів у творчості Гоголя. Хоча поет задумав був зобразити життя Росії, щоби показати погане обличчя середньої верстви суспільности, та таким робом причинитися до її поправи, то і в цих головних творах свого життя станув він оподалік усяких суспільних ідеольогій. Він дав малюсенький вирізок провінційного життя, проте свою поему вивів одиноко за вдатним вимислом мистця, що не мав ніякої змоги пізнати реальні прообрази життя свого громадянства. А всеж „Мертві душі" стали свого роду „історичним документом" російського життя, хоча по сутті своїй є вони документом життя взагалі, як відблиск всякої можливої реальности. Цей хист Гоголя підчинятися плодам творчої уяви та їх по свому розумінні порядкувати і у формі поетичного твору передавати може найкраще свідчить про природність контрастів у житті Гоголя, а водночас про прочуття й передачу життєвої реальности.

На основі наведених зіставлень можна ствердити, що Гоголь орудує тільки одним стилем реалізму. Цей реалізм випливає з хисту Гоголя легко схоплювати й по свому перетворювати якусь дрібну дійсність життя до великого поетичного образу життєвої повноти.

З цього чисто мистецького становища до дійсности підійшов Гоголь і до історії України. Завдання історика зобачував він у зовсім оригі-

Недостачі совітської преси.

Великі наклади для упривілеєних. Преса не доросла до свого завдання.

У звязку з „днем преси", який проголошено в Совітах на 5. ц. м., довідуємось із совітської статистики, що пересічний щоденний наклад усіх большевицьких часописів і журналів доходить до 16 і пів міліона примірників. В порівнанні з продукцією в 1913 р. це дає 1.300 прц. звишки. Ще більшу звишку, бо на 2.200 прц. виказує продукція книжок. Між щоденниками на першому місці стоїть „Правда" з накладом двох міліонів примірників, опісля „Ізвестія" з накладом 1 міл. 700 тисяч. Одначе цей величезний наклад не заспокоює вповні запотребування. Якби не недостача паперу, сказано там, часописи довелось би друкувати у значно більшій скількости.

На 150 міліонів населення Совітів це зовсім не багато, коли до того зважити, що крім комуністичної **всяка інша преса недозволена.** В додатку тільки комуністи на відповідальних становищах і **інші упривілеєні громадяни** управнені абонувати часописи. Загал совітського громадянства, якщо хоче читати часописи, мусить перед виходом газет ставати довгими рядами на місцях, де розліпляють газети на мурах, або зводити справжню боротьбу за поодинокі примірники, які дістаються в їхні руки.

Одночасно совітська телеграфічна агенція оголосила звіт бюра пропаганди виконного комітету компартії на тему завдання совітської преси. Звіт стверджує, що совітська преса **не доросла до свого завдання,** що нема в ній кваліфікованих пер, а відносини, які панують в редакціях, автор називає **ошукуванням абонентів,** за яке винуватців слідби **карати буками.** Не краще стоїть справа в книгарській торговлі, де теж треба перевести основну реорганізацію.

Річ природна, що цей звіт викликав у совітських політичних і пресових колах велике порушення.

Франко про партії серед галицьких українців

перед 50-ма роками.

Спогади Евгена Олесницького про середину 80 рр. XIX стол. пригадали мені недруковану статтю Івана Франка п. з. „Partje rusińskie w Galicji", призначену для петербурзького „Kraju". Зі змісту статті видко ясно, що вона написана в 1886 р. А що малює вона нам прояви політичного життя на Наддністрянщині саме зперед 50-ти років, подаю цю цікаву статтю Франка в українському перекладі з польської мови, в якій написаний оригінал статті, збережений в архіві Франка в Бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

М. Возняк.

УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ В ГАЛИЧИНІ

I.

Маємо перед собою декілька фактів, що хоч самі в собі й не дуже важні, але все таки цікаві як характеристичні прояви партійних змагань і поглядів між галицькими українцями. Тож думаю, що не від речі буде згідно з цими фактами кинути оком назад і схарактеризувати бодай коротенько теперішні українські партії на тлі їх діяльности минулого року.

Почнемо від наймолодшої партії, яка ще пускає кільці, чисто клерикальної. Якщо я уживаю тут вислову „партія", послуговуюсь радше терміном, прийнятим у наших офіційних сферах, які бажають, щоби істнувала така партія, під назвою, яка відповідає якійсь організації, що дійсно істнує. Як усе, що створене згори, імпортоване зовні, а не виросло, з ґрунту, так і наша клерикальна „партія" має вигляд головача, створіння, складеного з великої голови й малого хвоста без ніяких інших органічних частин. Ця партія істнує властиво лиш через свою репрезентацію, через своїх провідників, якими є гр. кат. епископи. Хвіст, що тягнеться за цією головою, цілком непоказний. Він складається з кількох голосних, а може й щирих ультрамонтанів і з нечисленної низки світських священиків, що кокетують із ультрамонтанізмом для особистих інтересів, одначе далекі від того, щоби писатись на всі його послідовности. Властивим публіцистом і пропагатором цього напрямку в українській пресі є о. Лука Бобрович, емігрант із Холмської Руси, тепер проповідник у св. Юра й редактор двотижневика „Русь". О. Бобровичеві не можна відмовити ні здібностей, ні сміливости; його орган під багатьома оглядами пригадує сміливу й енергійну мову французьких і південно-німецьких католицьких часописів, а деякі друковані в ньому статті, як напр. низка статтей п. з. „Народовці й церква", зраджували перо досвідченого публіциста й бистрого спостерігача партійних відносин. Правда, цих статтей не можна приписувати самому о. Бобровичеві, що при своїй запальності далеко частіше зраджує агітатора й промовця проповідниці ніж поважного й ґрунтовного мислителя. Орган о. Бобровича виступав спочатку з деяким відтінком опозиції проти о. митрополита Сембратовича; памятаємо, як не дуже прихильно висловлювалась „Русь" у справі „затягнення" митрополита до „Русскої Ради". Натомість із ентузіязмом підносила „Русь" програму, яку розвинув о. Пелеш у соймі та в пастирських листах; здавалось тут і там, що „Русь" є або хоче бути органом цього останнього в опозиції до митрополичого „Миру". Був час, коли можна було подумати, що та опозиція стане тривкою, що вона походить із ріжниці національних поглядів у самих архипастирів, бож о. Сембратович досить явно перехилявся до старої партії і в мові, якою пишеться „Мир", дозволив на багато уступок тій дивачній мішанині, якою видається „Слово" й „Пролом", а тимчасом о. Пелеш у своїй програмовій промові досить виразно висловив свої симпатії до партії народовців і задокументував їх також своїми першими пастирськими листами. Одначе ці сцисії щезли незабаром. Інтереси церкви, так сильно підкреслені в промові й писаннях о. Пелеша, взяли перевагу над таким або іншим розумінням народніх справ. О. Пелеш прилучився до указу о. митрополита, яким забороняв він священикам не тільки передплачувати й давати до читання парохіянам „Науку" Наумовича, але й віддавав в їх руки формальну цензуру над усім тим, що народ узагалі має читати. О. Бобрович став у митрополита **persona gratissima,** став тією фірткою, що лиш через неї можна трапити до ласки львівського українського архипастиря. І хоч „Русь" і „Мир" істнують і далі обік себе, все таки цей останній видається тільки **pour l'honneur de drapeau,** зовсім безбарвно й нездарно і має мабуть не більше ніж 200 передплатників-священиків, що потребують ласки митрополита, а в тім ніхто не читає його й ніхто з ним не рахується; навіть краківський „Час", що спочатку всякими способами старався попирати його, тепер давно вже забув про його істнування. Погляди, цілі та змагання української ерархії висловлює „Русь", тож її мусимо головно взяти під увагу, якщо бажаємо ближче означити фізіономію того, що я вище назвав, нашою клерикальною партією, яка пускає кільці.

Отже наскільки з дотеперішніх енунціяцій змогли ми вирозуміти це нове на нашій землі явище, можемо схарактеризувати його короткими словами. Поперед усього важне те, що українські клерикали без застережень признаються до української (**małoruskiej**) народности й уживають у своїх публікаціях менше або більше чистої української (галицької) народньої мови. Отже не зовсім безпідставно назвав себе „Мир" органом „народовців", бо якщо лиш мова має тут творити головну властивість, „Русь", такий самий народовецький часопис, як „Діло" й „Батьківщина". „Москалів" не лиш не ідентифікують наші клерикали з українцями (**małorusinami**), але навіть ненавидять їх із обрядових причин. Правда, і їх українізм кульгає трохи в цей самий бік; їм дуже прикро, що переважна частина українців православна; також нерадо й невиразно згадують про цих закордонних своїх земляків. Лиш одно явище цікавить їх там — штунда, в якій бачуть протест народу проти православя, протест, який, розвиваючися свобідно, довів би увесь український (**ukraiński**) народ до католицизму. А доки нема цього, Збруч в очах наших клерикалів є для галицьких українців далеко глибшим граничним ровом, ніж Сян або Вислок. Звідсіль і походить, що той клерикальний українізм стається в практиці політичним індиферентизмом або й безоглядним плазунством перед урядом. Український патріотизм, що виходить поза рямки гр. кат. обряду, це для клерикалів малощо не злочин; о. Бобрович не вагався кинути каменем осуду на українську молодь, яка справляла по Шевченкові панахиду в православній церкві, на „Діло" й „Просвіту" за друкування історичних праць, в яких передруковано порядки української автономної церкви часів церковних братств, нарешті й на народні віча за те, що там світські люди осмілюються підіймати церковні справи в роді патронату тощо. Розвиваючи відозву о. Пелеша до світських українців, висловлену словами: „згідніть свій український патріотизм і живіть у згоді з поляками передусім тому, що вони католики", о. Бобрович закликує українців до безумовної покірливости шляхті, яка управляє тепер Галичиною, доказуючи, що українцям не діється ніяка кривда й що вся боротьба за рівноправність це діло небагатьох амбітних провідників. Отже не диво, що з уваги на це інші клерикали змагають зовсім висадити з сідла цих провідників а поперед усього унеможливити їм усякий вплив на народні маси. Розвиваючи думку митрополита, висловлену при кінці памятної куренди проти „Ниви" Наумовича, „Русь" пропонує створення сильної організації усього духовенства, щоб розпростерти якнайширшу опіку над народніми читальнями й виконувати якнайстрогішу цензуру над їх бібліотеками. усякі книги й друки, які не мають ерархічного дозволу, треба б назавжди виключити з цих бібліотек: ніяке зернятко радикалізму, раціоналізму або вільнодумства не сміло б проникнути в нерозвинені уми простачків, що їм мабуть навіки призначено лишитись нерозвиненими.

(Докінчення буде.)

нальному підході до поодиноких явищ минувшини. Гоголь думає, що минувшину можна і треба компонувати за образами поетичної уяви. Найкращим джерелом і варстатом для такої історичної синтези вважав Гоголь думи й пісні українського народу, а не нудні акти і літописи. В останніх — на думку Гоголя — в часі, коли він був адюнктом катедри історії в петербурзькому університеті 1833—5. р., — є чимало зайвого і неправдивого, та врешті вони є дуже сухі й одноманітні. Гоголь думає навіть про свою власну історію України, на яких 4—6 томів, а в меншому форматі й на 8. Україна однако не діждалася в Гоголі свого історіографа, очевидно на повне вдоволення і щастя своїх фахових істориків. А проте стала вона від квітня 1835. р. щиро захоплюватися його історичною повістю „Тарас Бульба". І недаремне. В повісті цій Гоголь умів злучити події двох віків в один яскравий образ життя на Січі запорожській та боротьби козацтва з польськими панами. Осередні фігури повісти — старий Тарас Бульба з синами Остапом і Андрієм є типічними представниками того українського лицарства, що вміло сміло глядіти смерті в очі — чи то на полі бою, чи то з руки батька за зраду батьківщини для любої панянки, чи то на муках з рук катів. Козак смерти не боїться, бо в напричуд гарних широких степах вона скрізь чигає на нього; в походах і битвах є вона його вірною товаришкою і суперницею, а в неволі найчастіше тою найбільше бажаною приятелькою, що з наймічніших кайданів визволяє.

(Докінчення буде.)

Кілька заміток до „Української Загальної Енциклопедії“.

Звліченвя першої української Книги Знання є великою заслугою тих, що піднялися справи віднести цей важливий доказ культурности народу.

Річ очевидна, що в такій праці можуть траплятися ріжні недокладности, але це не зменшує передовсім значіння самого факту появлення УЗЕ, як теж не може мати впливу на оцінку добірної праці Редакції. Про кілька таких недокладностей, яких тепер виправити не можна, але які треба мати на увазі для майбутнього видання УЗЕ, хочу тут сказати.

Отож я спостеріг таке:

1) „Армія УНР 1917—1921. Організація. (Стор 762).

а) Стор. 764 — „За гетьманату творилися різні перехідні формування рев. типу“ — факт загально незнаний і тому треба булоб хоч би для прикладу подати назви кількох таких формувань і місце, де вони відбувалися;

б) Стор. 766, рядок 16 згори — „Були ще спроби почати формування запасових бригад“ — було, наскільки відомо, розпорядження сформувати 5 „рекрутових“ полків і якщо Автор розвідки мав їх на увазі — бо ніде про них не згадується, а запасних бригад в р. 1919. не формували, — то власне для історичної стислости необхідно вживати офіційної назви: „рекрутові полки“;

в) Стор. 766, ряд. 30 згори — „Тоді з полонених інтернованих у Польщі склалася 6 дивізія, що первісно звалася 2 дивізія“ — ніколи 6 дивізія не була 2-ою, зате 3 дивізія, що її сформував ген. О. Удовиченко, звалася спочатку 2 дивізією;

г) Далі на тій стороні говориться про „Скорострільну“ дивізію — такої ніколи в Армії УНР не було, була „Кулеметна“ дивізія; можна з такою назвою не погоджуватися, як теж не все можна погодитися й з назвою „скорострільна“, але була дивізія „кулеметна“;

д) Стор. 766, ряд. 7 знизу — „з яких найсильніші були кадри 6 запасової дивізії“ — передтим говорилося про запасні бригади й невідомо звідки взялася дивізія, а взагалі ніколи 6 запасної дивізії не було, в серпні 1920. р. з усіх запасних бригад сформовано „Збірну Запасову Дивізію“;

е) Ніколи в складі 3 залізної дивізії не було „залізничників“ як формації, чи як решток формації.

Нарешті трудно поминути мовчанням переліченя літератури, з якої користав автор і то з міркувань засадничих. Якщо автор й не мав іншої української літератури, крім ним переліченої, то хіба слід було на першому місці поставити всеж свою літературу українську. А то вийшло, що дані про організацію української армії списав автор у першу чергу з московських джерел. Є архівні наші матеріяли в Музею Визвольної Боротьби хоч би, але про це навіть і не згадано. Щодо тої московської літератури, то коли не можна було її зовсім поминути, слід булоб уникати незрозумілих недокладностей — адже Какурин має займення „Николай“, а не „А“, та й книжка його має титул „Война с белополяками“, а не „Белопольская война“.

2) „Провід Армії“ — стор. 770. В р. 1918. ранга „військовий старшина“ відповідала ранзі „підполковник“. Ґенеральські ранґи були такі: ґенеральний хорунжий, ґенеральний значковий і ґенеральний бунчужний, а не ті, що їх подав автор.

Варшава, 6. V. 1935.

Б. Шандрук.

V. Зїзд українських природників і лікарів.

У доповненні до цього зїзду дістали ми ще доповнене справоздання з нарад Біольоґічної секції:

Головував д-р Бриґідер, секретар М. Кульчицька, присутні: 21 членів зїзду.

Перший реферат „Про святоюрські черепи“ мав голова Наук. Т-ва Шевченка д-р І. Раковський. Із аналізи матеріялу, зібраного в часі реконструкції архикатедрального храму св. Юрія у Львові референт приходить до висновку, що українська людність Львова в XIV—XVI. вв. під антропольоґічним оглядом не ріжниться від сучасної.

Д-р О. Тисовський представив відчит про „Розвій поглядів на суть ріжнородности організмів“, у якій зібрав всі найновіші погляди до питання генетики в біольоґії.

Д-р О. Мрицівна представила зібраним у дбайливо опрацьованому рефераті висліди своїх пилкових дослідів над двома торфовиськами Горгонів. Вони належать до т. зв. високих торфовиськ, які часто стрічаємо на Поліссі. Опісля на підставі пилкової аналізи подала історію творення цих торфовиськ.

Т. Фотинюк читав „Про рістню Опілля у світлі новіших дослідів“, доказуючи, що рістня Опілля не є однородна, що тут сходиться кілька фльористичних елементів, а саме степовий, гірський, середземноморський, бореальний та атлянтійський. Зокрема згадав референт про нову ростину, Еритроніюм денс каніс, яку йому пощастило відкрити на Опіллі.

Д-р Е. Малик представив роботу: „До питання реґенерації хвостової частини тіла в деяких риб“, в якій виложив на підставі власних лябораторійних праць, нові можливости пояснення деяких питань реґенерації.

Вкінці відчитали реферат д-ра Р. Єндика „Про біольоґічні первні в антропольоґії“.

На *спільному засіданні* Зїзду 21. квітня д-р В. Кубійович демонстрував карти розселення і руху людности українських земель, опрацьовані референтом і М. Кулицьким. На вступі своїх пояснень до виставки, що обіймає яких 20 карт, зазначує з якими труднощами получене було використання статистичних матеріялів. Між іншими представлено в тих картах етноґрафічні відносини на українських землях, густоту людности, густоту українців, рух людности (еміграційні відносини і ін.).

На другий день д-р Кубійович представив у рефераті „Зміни в стані населення українських земель в СССР в останніх літах“.

—o—

„Червоне яечко“ дітей еміґрантів.

Симпатична імпреза відбулася заходами Дружна Союзу Українок Еміґранток у Провідну Неділю (5. V.). Почалась вступним словом п-ни Гребінник. Коротко і ясно розказала про звичаї, звязані з Великоднем, що їх святкують на Великій Україні. Для нас, галичан, цей реферат був дуже цікавий, бо ми довідались про деякі такі обходи і звичаї в часі Великодних Свят (від квітної до провідної неділі), яких у нас нема.

Атракцією вечора була інсценізована „Сирітка“ В. О'Коннор Віленської. Ось-тут мали ми „соборність“, переведену в діло, а саме: на сцені були не тільки еміґрантські, але теж і галицькі діти, що навіть визначувались своїми ролями (прекрасна маленька „жіночка“ Леся Храплива, Віта Николишин і Ніна Мудрик). Дуже добра була сирітка (Оленка Лоська). Сама сценка невеличка і нічим замітним не визначається. Цікава вона тільки діточими забавами гаїлками, що їх діти, вивчені панею Лоською справді бездоганно завели. Діточі ігри були такі щирі, безпосередні, що малося враження, що діти завели свобідні танки і забави, не зважаючи на усю подивляючу їх публику. Музики не було ніякої. Супроводили тільки ніжні діточі голоси, що саме підчеркували красу і безпосередність ігор. Мені доводилось уже багато разів побувати на діточих виставках, але ця остання своєю щирістю, безпосередністю, життєвою правдою зворушила мене до сліз. В образі сирітки ми бачили вірну відбитку еміґрантської недолі. З дальшої програмки слід відмітити деклямацію пятилітнього Левця Горбачевого, що так гарно, сміливо, з відчуттям і зрозумінням виголосив вірш, написаний спеціяльно на те свято його мамою, панею Лідією Горбачевою. Такого виголошення від малої дитини ми не надіялись, тимбільше, що виступ інших дітей, які танцювали чи деклямували був справді цілком шаблоновий, звичайний. Ще раз слід підкреслити, що найкраще вийшли пісні, а саме: „Ой, вийтеся огірочки“, „Ой на горі мак“ та „А вже весна з вже красна“, співані свобідно підчас ігор з відповідними рухами.

Найважнішою для дітей була остання частина програмки. Усіх попрошено на долину до салі, де для малих артистів приготовано скромне „свячене“ (безплатно), а для усіх гостей знаменитий і дуже дешевий буфет. Після того діти забавлялись так щиро і гарно, що ніяк не хотіли розходитись. Забава була призначена виключно для дітвори, а тому ,що її багато не було, усі бавились до схочу і після вподоби. Мали таку свободу, якої ніде на таких забавах не подибується. Хто хотів — бігав, інші скакали, ще інші (очевидно малі козаки) навіть боролись, деякі були навіть настільки „нечемні“, що ховзались скільки могли на підлозі. Те все було дозволене, коби тільки мала публика була вдоволена і не порозбивала собі носиків. На щастя обійшлось без ніякого випадку, хоча діти мали справді дуже велику свободу. Були теж забави спокійніші, як „Пташок“, „Подоляночка“, „Царівна“; „Листок до листочка“ і таке інше. Цими забавами проводила пані Коцова що мала до помочі ще троє своїх милих дівчаток, поміж якими Іруся визначалась своїм соловейковим голосочком.

Одну тільки маленьку заввагу я мала би охоту дати на маргінесі цієї забави. Коли я зі своїми діточками вибиралась на забаву, то перш за все обіцяла їм, що вони побачать, щось незвичайного, а саме, як бавляться діти еміґрантів. Я уявляла собі, що забава матиме більше, так сказатиб, „велико-український“ характер. Тимчасом крім справді української „Подоляночки“, не бачили ми нічого своєрідного. „Царівна“ — така чужа і змістом і формою, з протяжними, а так неукраїнськими голосівками, така нецікава для нашої жвавої дітвори, що нішо дивного, коли в часі того, як усі посоловілими голосами співали, що „все заснуло твердим сном“, моторні дівчатка Наталка Тиктор і Оленка Лоська підскоками обтанцьовували усю салю, без уваги на те, що всі мали заснути. А вже справді не можу слухати пісні „Листок до листочка“ ще й зі суто польським на кінці „Ой, дана“. Невжеж сам бракує своїх прекрасних співанок і гор, щоби запозичатись аж у сусідів? Перегляньте річники „Світа Дитини“ чи „Дзвіночка“, а найдете там безліч прекрасного матеріялу для таких забав і то матеріялу, опертого на своїй питомій тематиці, своєрідного змістом і формою. Поміж дітворою найбільше визначались темпераментом маленькі гості Йоляндa Вічковська і Славко Трохименко, тому зробилаб їм кривду, якщо не згадалаб про них, що нас усіх забавляли.

Душею імпрези була п. д-р Харитя Кононенко, що за короткий час побуту серед нас уже виявила так багато ініціятиви. Хто не був і жалує цього, хай ще направить свою похибку тим, що прийде на раут, який влаштовує цей самий Союз Українок Еміґранток із доходом на Захоронку для дітей еміґрантів у суботу 11. V.

І. Вас.

Вияснення СУПРОМУ.

(Комунікат „Союзу Українських Професійних Музик“.)

Управа СУПРОМУ рішила подати до прилюдного відома ось який комунікат у звязку зі статтею проф. Іларіона Гриневецького під заголовком: „Невже за українську музичну культуру“, що появилася в „Ділі“ чч.: 108—109. ц. р.

Підписані стверджують, що:

1) Стаття д-ра Василя Витвицького („Діло“ чч.: 84. і 85. ц. р.) під заголовком „За українську музичну культуру“, була написана річево і в здержливому тоні, та що в ніякому разі не можна її кваліфікувати як „лайку“ чи „сором“.

2) Щодо дальших замітів у статті проф. І. Гриневецького як незгідних з правдою заявляємо, що: а) Статтю д-ра В. Витвицького доручену ще в грудні 1934. р. редакція „Діла“ відразу приняла до поміщення і в цьому напрямку не роблено ніяких заходів. Інтервеніовано щойно пізніше в справі речинця її появи, або звернення рукопису авторові.

б) Д-р В. Витвицький не був приявний на Загальних Зборах Муз. Т-ва ім. М. Лисенка у Львові, що проф. Гриневецький як секретар тих Загальних Зборів може ствердити на підставі свого власного протоколу.

в) Ухвала СУПРОМУ у справі гонорарів не має клявзулі, що члени СУПРОМУ повинні жадати винагороди „під загрозою виключення з організації“.

г) Нема в СУПРОМІ ніодного члена, який не давав своєї праці без заплати. (Про безплатну музичну працю і виступи членів СУПРОМУ заінтересовані можуть одержати інформації в секретаріяті СУПРОМУ.)

5) Проф. М. Колесса перестав працювати в Т-ві „Львівський Боян“ як диригент з огляду на злий стан здоровля на місяць перед заснуванням СУПРОМУ, а на півроку перед ухвалою ширших сходин СУПРОМУ у справі гонорарів, зате д-р

Ст. Людкевич працював і виступав як диригент „Бояна" без заплати вже після ухвали СУПРОМУ в справі гонорарів.

д) Д-р Ст. Людкевич дав управі СУПРОМУ уповноваження заявити, що його рішення щодо діяльности в „Бояні", прийшло без ніякого натиску на нього зі сторони СУПРОМУ.

3) Щодо діяльности Союзу Українських Професійних Музик стверджуємо, що є це в першу чергу станова організація. Не зважаючи на те, взяв СУПРОМ добровільно на себе обовязок служити народові на всіх ділянках музичного мистецтва. Не дивлячись на те, що є це організація молода, бо тріває всього один рік, і що працює серед важких умовин — ця її праця є позитивна.

Тому деякі зввваги про дотеперішню діяльність СУПРОМУ людьми непоінформованими і некомпетентними — ми вважаємо передчасними.

Львів, 6. травня 1935. р.

Василь Барвінський, Микола Колессо, Роман Криштальський, Зиновій Лисько, Нестор Нижанківський, Евген Перфецький, Петро Пшеничка, Роман Савицький, Тарас Шухевич.

—o—

НОВИНКИ

— **Нове конкурсове право.** В суботу 11. травня ц. р. в год. 6.30 вечором відбудуться сходини львівських адвокатів і аплікантів у домівці Організації Українців м. Львова при вул. Підвалля ч. 7, III. пов., на яких **д-р Дмитро Сосюкало виголосить реферат про нове право конкурсове. — Виділ С. У. А.**

— **Старшина Пов. Сокільського Союзу в Стрию** взиває всі сокільські та лугові гнізда Стрийщини, що дотепер не предложили старих статутів задля усунення з них пожарничих постанов і заступлення їх спортово-руханковими приписами, щоби негайно їх предложили, бо інакше наразяться на розвязання або й гірші консеквенції. **Альфред Козак** голова, **А. Будзиновський** пож. референт.

— **Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі** за шість років істнування зібрала вже 14.00 книг ріжними мовами. В читальні є коло сотні органів преси. Бібліотека має 5 філій. Завданням Бібліотеки бути покажчиком культурних надбань українського народу й служити своїм і чужим. День смерти С. Петлюри — 25. травня оголошено віддавна днем збірок на Бібліотеку. І Рада Бібліотеки просить читачів нашого часопису в цей день скласти даток на Бібліотеку й надіслати на її рахунок в банку: **Compte courant: Bibliothèque Ukrainienne Simon Petlura, N. 30.471. Crédit Lyonnais. Agence „Y", 22, Avenue des Gobelins à Paris, France або на імя бібліотекаря: M-r I. Rudicev, 41, rue de La Tour d' Auvergne. Paris 9-e. France.**

— **Прогульковий потяг** вибирається в неділю, 2. ц. м. зі Львова крізь Стрий, Моршин до Болехова. Звідсіль прогулька удасться лісовою залізничкою до славних скель у Бубниці. Виїзд зі Львова в год. 6.16, поворот 21. Прогулькові карти в ціні 6 зол. продають бюра Орбісу.

— **На будову шкіл.** Окружний комітет Т-ва будівництва вселюдних шкіл у Львові розділив між 157 місцевостей 262 тисяч зол. як безпроцентові позички. За ті гроші можна викінчити 280 шкільних саль для 6.000 дітей.

— **Пошесний шпиталь в Яворові.** Заходом окружної управи Польського Червоного Хреста відкрили в Яворові шпиталь щоб поборювати плямистий тиф. У шпиталі 40 ліжок, з яких 20 вже занятих.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні держ. кляс. льотерії впали виграні на такі числа: 20.000 зол. на ч. 40667. 10.000 зол. на ч. 7878 70450. 5.000 зол. на ч. 59793 62088 65761 66299 149882. 2.000 зол. на ч. 634 6726 18137 20373 48153 50007 59513 66410 66925 78602 103844 107668 114759 142479 149751 166997 172189 175950 176478 177120. 1.000 зол. на ч. 85 5010 7114 12863 16920 14099 26590 32412 32420 38277 48527 53286 54445 64084 74042 75776 80785 82704 85357 89425 89748 92160 117495 118939 126608 126808 130679 132964 139915 148928 149919 14990 155101 157222 158491 161863 165498 172205 179895 180104 181870 181916 183820. 10.000 зол. на ч. 17676 42552 75356. 2.000 зол. на ч. 5182 6488 10296 10442 23592 33199 49000 50162 54736 58836 62992 68299 75940 80925 85592 91052 95845 96359 114060 141591 148540 163003 177869 179074. 1.000 зол. на ч. 1442 6429 15716 26833 31673 39745 43641 53536 53568 65300 76635 77317 88153 94979 101255 105217 117508 119884 121640 122490 123280 126370 126753 126934 130073 131624 136681 142975 143081 152642 156340 166890 178332 181484.

— **Фальшують українську дійсність.** У варшавському тижневику „Антена", присвяченому справам радія, знаходимо в числі з 21. м. м. гарну фотографічну знимку українського мішаного хору з Волині в прегарних українських народніх строях. Біля ілюстрації пояснення: „Зеспул хуральни млодзежи вейскей земі волиньскей в строях регіональних дал досконали концерт песьні людових пшед мікрофонем Польскего Радія". Отже для редакції „Антени" нема нічого українського! Є тільки „сільська молодь волинської землі", а тільки якісь „регіональні строї" і „народні пісні"... Чи таке фальшування правди і скривання **української дійсности** личить поважному органові, що хоче служити своїм абонентам без ріжниці народности?

— **Вістки з Косівщини.** Старостство заборонило співати „Заповіт" на концерті в честь Шевченка. — В Рибні і Кобаках арештовано 1. травня ц. р. комсомольців. — Наслідком недавніх дощів Черемош виступив з берегів. У Тюдеві забрало дараби з пристані. В Рибні викинуло трупа 15-літної дівчини, що втопилася.

— **Латинізація Волині.** Як повідомляють із Луцька, польський епископ кс. А. Шельонжек створив на днях шість нових парохій латинського обряду на Волині, а саме: в Малих Голобах, Ворончині, Старій Гуті, Пищу, Клесові і Лобачівші. Крім того в найближчому часі відбудеться посвячення нових костелів у Смизі, Бискупичах, Осаді Креховецькій та Житині. Вкінці у Вишгородку пов. Кремянець, переміняють місцеву церкву на костел, при чому православні мають дістати гроші на ремонт другої церкви.

— **Присуд на урядовців із Чорткова.** Апеляційний суд у Львові обнизив кару урядовцям з Чорткова, засудженим за зловживання, а саме Лукасевичові з 5 на 3 роки, Ковальчукові з 3 на 2 і Яремчукові з 18 місяців на 10 місяців вязниці.

— **Львівська хроніка.** Управа міста рішила приступити до будови нового водопровідного збірника при вул. Зеленій коштом 240 тисяч зол. — М-ство справедливости зліквідує з днем 1. червня ц. р. окремий уряд судових депозитів, причому більші квоти готівкою і цінніші предмети будуть передавані на переховок скарбовим урядам. — Вчора застрайкувало 85 паркетових робітників, домагаючись підвишки заробітків. — „Газета Поранна", що минулого тижня видала ще кілька чисел, перестала зовсім виходити. — При вул. Курковій ч. 5. скінчила самогубством каменична сторожиха Янiна Єзерська, підрізавши собі бритвою горло. Причиною було виповідження посади.— З вагону потягу біля Підзамча випав Влад. Гаврищишин, що їдучи без білету, ховався перед кондуктором. Колеса відтяли йому одну ногу.

— **Трагічна їзда.** Зі Скалату верталась візком додому жінка управителя школи в Старому Скалаті п. Ґончовського. Нараз сполошився норовистий кінь і пірвав упряж. Серед грізної ситуації п. Гончовська, теж учителька, вискочила з візка, але так нещасливо, що розбила собі череп і до кількох годин померла.

— **Арештування двох послів.** З доручення прокуратури арештовано послів польської людової партії, Страхніка з повіту ропчицького і Хшщюка з Домброви.

— **Краєва хроніка.** Перед судом присяглих у Львові станув парубок Михайло Слабінський з Глухович під закидом, що на дорозі між Городиславичами і Миколаєвом пов. Бібрка напав у ночі на Ліпу Андля і приголомшивши його ударом по голові, вирізав йому ножем кишеню, в якій находилося 44 зол. з недостачі доказів обвинуваченого увільнено. — На мешкання Аделі Шафранської, співвластительки млина в Переводові пов. Сокаль напало шістьох озброєних людців і зрабували готівку 300 зол. та гардеробу. — В селі Дорогата біля Холму згоріло 20 господарств зі всім добром. — В Динові пов. Березів згорів тартак, власність Баруха Цуґгафта і С-ки. Школа сягає суми 60.000 зол. Пожежа повстала від іскри з вогнища біля кітла.

— **Зловживання при війську.** Військовий суд у Варшаві розглядає справу зловживань чотирьох старшин і підстаршин електричного куріня. До відповідальности потягнені командант куріня пполк. Ржевейський, майор Подґурський, кпт. Недзельський і кпт. Шуберт. Акт обвинувачення закидує їм, що створили тайний фонд, призначений на репрезентаційні приняття, ремунерації і т. п. — словом видавали державні гроші на приватні цілі і вели нелегальні рахунки. — В перемиській збройовні викрито зловживання, яких допускався сержант Хроманец. Сума спроневірених грошей доходить до кільканадцять тисяч зол.

— **З Польщі.** У Варшаві при вул. Сольскій завалився балькон, на якому находилася 46-літна Хана Альтенберг. Вона впала на подвіря й тяжко потовклася. — У Варшаві в часі похорону інж. Меч. Вуйціцького поліція припинила похід і забрала домовину до заведення судової медицини, бо вплинуло донесення, що небіжчика отроєно.

— **Добувають двіста вагонів із Дністра.** В румунській місцевости Тіґіна над Дністром викінчують будову залізничого мосту, що веде на совітський бік. У звязку з тим заходяться коло видобуття 200 залізничих вагонів, які затопили у 1918 р. російські війська, щоби не дісталися в руки ворога. По совітському боці вибудовано на березі Дністра залізничий дворець і митний уряд, де стояли давніше церкви.

— **Населення Румунії.** За обчисленням румунського статистичного інституту населення Румунії дійшло до 18.919.713 осіб. Число уродин було трохи більше ніж мин. року.

— **80-ліття уродин Фройда.** Науковий світ святкує тепер 80-ліття уродин голосного психольоґа Зигм. Фройда, ем. професора віденського університету. Він уродився на Мораві але його родина походить із Сх. Галичини (Тисьмениця). Скінчивши ґімназію, він хотів посвятитися спершу гуманістиці, опісля перейшов до літератури і скінчив на медичних студіях. У 29-му році життя габілітувався на доцента невральоґії на віденському університеті, опісля став професором і викладав аж до свого спенсіонування. На цьому становищі звернув на себе увагу наукового світа своєю психоаналітичною методою лікування нервових недуг. Тези Фройда створили нові погляди на суть духового життя, а поглибили наукове знання його твори „Значіння сну", „Психопатольоґія щоденного життя", „Психольоґія маси й аналіза власного я" і ін. Теорія Фройда мала своїх противників, які поборювали його як матеріяліста й натураліста, що всі вищі духові явища зводив до психофізичних основ. Гостро виступила проти нього особливо психольоґічна школа Ганса Бліхера, що у Фройді, подібно як в Айнштайні, бачила перш усього „деструктивного жидівського духа". Одначе багато вчених годиться без застережения з теорією Фройда.

— **Кістяк вояка в дереві.** При стинанні бука в Кутах випав з дупла дерева кістяк німецького вояка в одязі 140 п. піхоти. В отворі старого дерева знайшли кріс і кількадесять набоїв, що походять із світової війни.

— **Кохання пожежника.** Молодий член пожежної сторожі у Токіо кохався у маленькій Батерфлей і не мав відваги їй до того признатися. Попав на справді ориґінальну думку виявити їй своє почування. Рішив підпалити дім улюбленої і вирятувати її опісля з вогню та признатись, що її любить. Так і зробив. Тільки що його приловили на гарячім учинку і всадили до вязниці. Досі не мав нагоди признатись, як вогненно кохає свою вибрану.

— **Рятують голуба.** Віденці мають дуже добре серце. На Ґрабені багато людей. Усі дивляться вгору. Там голуб заплутався на даху. і не може висвободитись. Прикликують пожежну сторожу і вона рятує голуба під оплески публики. Подія переходить на сторінки преси.

— **Америка опікується пятьома немовлятами.** В санаторії містечка Каланда святкують перші роковини пятачат. Є це діти пані Діонне, які вона привела рік тому на світ. Медична література знає всього 33 подібні випадки, але ніколи не вдалося удержати всіх дітей при життї. Тому ці пятачата з Каланди є свого роду особливістю. На них звернула увагу ціла Америка і поспішила не дуже заможним родичам-купцям з видатною допомогою. Вартість подарунків, які прислано з усіх усюдів британської держави, дійшла до 70.000 долярів. Діти відвідував теж лікар Аллан Дефой, якому діти завдячують своє життя. Вродились вони дуже слабі. А всеж удалось доказати чудо — діти здорові. Називаються вони Анетта Емілія, Сесілія Івонна, Марія і навіть мамі тяжко розріжнити їх, так дуже вони подібні одно до одного. Батько дітей, незаможний купець, думав тягнути матеріяльні користи з появи пятачат і возити їх на показ по Америці. Тоді місто взяло дітей під свою опіку.

— **Пустельник на люксусовім яхті.** Без розголосу поховали цими днями Рудольфа Скріба власника численних камениць в ріжних американських містах, пана чималого майна. Без огляду на своє майно вмів ховатись перед світом, не любив його. Його пасія це було море. Ненавидів міщухів у своїх вічно запорошених містах. Любив небезпеки і красу побуту на морі. Не заховався як Робінзон на якомусь відлюдному острові — тільки велів збудувати собі прегарний люксусовий яхт і поплив морем. На свому кораблі мав чудову бібліотеку, прегарний сальон

до курення. Забрав теж своїх трьох секретарів. У портових містах мимо яких переїзджали від бирали вони для нього почту. Як правдивий „ли же" всеж не міг перувати звязків зі світом. У найближчому місті, куди приїзджав, відписував на листи і полагоджував усякі справи бездротним телеграфом. Тому, що містер Скріб мав слабі очі, секретарі читали йому по черзі не романи, а фільософічні твори. Курив він пристрасно, 30 цигар денно. Всю землю обїхав 20 разів і зробив яких 800.000 кільометрів. На жаль, під кінець життя мусів перебувати в санаторії, де і помер. Свої гроші призначив здебільша на добродійні ціли.

— **Святий Микола Америки помер.** У Санта Кльов місцевости числом 75 душ, жив почтовий урядовець. Усе своє життя присвячував він тому, щоб удержати ілюзію про святого Миколу у дітей. „Санта Клюз" — це назва по англійськи св. Миколая. На його адресу висилали листи з побажаннями і він на них відповідав. Коли де хто з дітей ще на власну руку писав доповняючого листа без відома батьків із ще більшими бажаннями, він у своїй відповіді дяв їх нескромними. Але діти його дуже любили. Помер у 65-ім році життя. А мабуть вже не найдеться ніхто, що мав би стільки терпеливости і зрозуміння для дітей як цей бідний почтовий урядовець, що заступав на землі св. Миколу.

— **Слабоумна дівчина феноменом памяти.** Надзвичайна медична поява записана на льондонській клініці. Перед роком приведено сюди дівчину від уродження слабо розвинену. Вона терпіла на істеричні приступи ляку. Лікували її дуже совісно і вона не тільки що подужала, але розвинулась в неї память у неймовірний спосіб. Найтяжчі математичні проблеми розвязувала без труднощів. Цілі сторінки раз прочитаної книжки знала на память. Лікарі рішили дати цій дівчині на власний кошт відповідну освіту.

— **Ріжні вісти.** Місто Багія з околицею (в північній Бразилії) навістила величезна повінь, від якої згинуло коло 400 осіб. Крім того кілька тисяч осіб є ранених. — Президент мадярського парляменту видав розпорядок, щоби всі слуги, занятих у парляменті, запустили мадярські бороди. — Біля Атлянти (стейт Місурі) упав пасажирський літак, причому чотири особи згинули на місці, а вісім тяжко потовклося.

— **Збірне самогубство з голоду.** В індійській місцевости в провінції Мадрас ціла родина зложена з 5 осіб, скінчила самогубством з голоду. Вони наповнили порожну керницю ріщем, облили його нафтою, опісля ціла родина кинулася в цей вогняний костир. Одну особу вдалося сусідам урятувати, чотири інші згоріли

—o—

Із судової салі.

СКАСУВАННЯ ОДНОГО ВИРОКУ В НАЙВИЩОМУ СУДІ.

Дня 30. січня ц. р. засудив окружний суд, як суд присяглих в Чорткові трьох молодих хлопців з громади Романівка, теребовельського повіту, а саме *Миколу Ладику, Петра Лисого і Степана Бороля* за злочин з арт. 97 і провини з арт. 125, 126 і 153 к. з. *на кару вязниці по 5 літ.* Вислідом касації, яку в імені обвинувачених вніс адв. д-р Мих. Росляк, відбулася в Найвищім Суді у Варшаві дня 6. травня ц. р. касаційна розправа, на якій *скасовано вирок окружного суду* в Чорткові і справу завернено з поворотом до розгляду окружному судові в Чорткові. На касаційній розправі у Варшаві боронив усіх трьох обвинувачених як субститут адв. д-ра Росляка адвокат Людвик Гонігвіль у Варшаві.

—o—

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ЧОЛОВІКИ ДО ВИБОРУ".

Легка комедія на поважну для жіноцтва тему: як вибрати собі чоловіка, щоб вас кохав, або якого ви кохали би. Тема запозичена з американських модерних звичаїв, що дозволяють на велику свободу жінці, навіть великі флірти, коли вони кінчаються щасливо — без конфлікту з приписаною опінією та гарним кодексом. Джоен Крофорд уже не вперше грає веселу, життерадісну дівчину, що саме не знає, чого і кого хоче, вдоволена своїми любовними перемогами. Два її партнери Клерк Гебл і Роберт Монтгомері — це два ідеальні типи чоловіків: — один для забави, другий для підтримки у важчих хвилинах життя, головно після бездумної забави. Комедія має багато веселих сцен і добрих дотепів, своєрідної американської домішки.

Збирайте латки і дарові книжки для заспокоєння духових потреб наших заточенців і шліть на адресу Т-ва „Просвіта" у Львові. Ринок 10/1.

Панування короля над народом вільних громадян.

Чолобитня англійського парляменту.

ЛЬОНДОН, 9. 5. ПАТ. З нагоди 25-літніх роковин панування англійського короля Юрія V. палата льордів ухвалила таку адресу з побажаннями: Останнє 25-ліття було виставлене на досвіди найстрашнішої в історії війни, на тяжку працю над відбудовою захитаного суспільного ладу і на повільні, але постійні зусилля відбудувати добробут та устійнити мир. Інші монархії та устрої не зуміли пережити цих спроб. Одначе в нашім королівстві розвиток прав і свобід не тільки не припинився, але поширився і доповнився. Направду Ваша Королівська Величність панує над народом вільних громадян. Тому, що населення дійсно бере участь в управі державою, королівський престіл є осередком національного життя. Ваша Королівська Величність вчинила з престолу не тільки символ, але живу дійсність, яку всі люблять. Після зложення чолобитні королевій і чотирьом королівським синам, адреса кінчиться так: Ми переконані, що коли відійде теперішнє поколінне і величаві обходи ювилею цього тижня будуть гарним спогадом, віндсорська династія буде панувати над льояльним і обєднаним народом. З цілого серця бажаємо, щоби Господь Бог благословив Вашу Королівську Величність.

В адресі палати громад кажеться: Наша конституція виявилась дуже добра, щоб видержати удари великої війни і дуже гнучка, щоб пристосуватись до змінених умовин, які панують в імперії і в цілім світі. Вона запевнює народові лад і внутрішній спокій. Коли деінде падали основи, ми можемо з гордістю ствердити, що наші історичні форми уряду виявились здатними до боротьби з кожною крізою. В. Британія є нині більше свобідним краєм, ніж яканебудь інша держава і має добрий уряд. Адреса кінчиться побажаннями для короля.

З концертової салі.

МАРТА КРАВЦІВ, ПЯНІСТКА.

Марту Кравців знаємо з пописів елевів Вищого Муз. Інституту у Львові і все вона звертала увагу на себе як талановита пяністка. Скорше, як ми могли сподіватися, виступила зі самостійним концертом, який тільки потвердив наші добрі враження.

Програма концерту поважна (Бех-Страдаль, Бетовен, Брамс, Барвінський, Н. Нижанківський, Ліст) і вимагала технічної, як і памятевої справности. Молоденька пяністка поборола легко ті трудні завдання. В її грі, якої слухали ми з приємністю, вичувається поважне наставлення до музики, безпретенсіональність та щирість. В „Adagio" сонаті оп. 106 Бетовена зуміла наша надійна пяністка дати багато виразу. Вже й віртуозівський розмах пробивається, одначе, видно, що концертантка не любується у творах чисто технічних, обчислених більш на зовнішній ефект. Доказом цього була програма, яка за винятком „Кампанелі" та Етюдів Ліста, складалася з творів, що вимагали глибшого вдумання в їх зміст.

Концерт можна назвати дуже вдатним. Успіх молодої пяністки повинен бути для неї заохотою до дальшої інтенсивної праці. Доказом признання мусить поділитися зі своєю професоркою музики, п. *Галею Левицькою*, яка веде її фортепянові студії.

І. Приймова.

З нових видань.

Появився у Варшаві новий „науково-літературний місячник" — „Наша Культура" за редакцією проф. І. Огієнка. Журнал починається статтею митрополита Діонисія про „Археольогію Евхаристичного культу". У списку поданий теж митрополит Шептицький буцім то як співробітник: та це тільки уривок передрукований з „Літопису Національного Музею" у Львові. Такий самий передрук заступає статейку з імєнем нашого великого різьбаря О. Архипенка. Літературні статейки мають характер наскрізь популярний, те саме торкається літературної прози, що підходила би до дуже популярних книжечок, а не до літературно-наукового журналу. Дуже дивно вражає в такому органі така замітка від редакції: „Українська Енциклопедія. До останньої 9-ої книжки „Нашої Культури" доданий буде найдокладніший покажчик до першого річника, так, що „Наша Культура стане правдивою книгою знання, — Українською Енциклопедією". Цього роду реклама видається нам щонайменше — непристойною. Невжеж кожний журнал може називати свій один річник — енциклопедією?!

—o—

Дивогляди.

ПИВОМ МОЖНА ЖИТИ.

Громадянин м. Льос Анджельос побився об заклад, що 30 днів не буде нічого їсти, тільки пити пиво. Заклад виграв випивши за місяць 1080 склянок пива.

КИТАЙСЬКІ ГАРМАТИ.

В околиці китайського міста Пейпінг викопали з землі гармату, яка походить із 1-го віку по Хр. Вона із бронзи і має дула на камінні кулі. Вже доказано, що китайці знали стрільний порох перед європейцями. Те, що вони знали теж раніше від нас гармати — велика новина.

Дописи.

ЗБОРІВ.

Заборона в Зборові жалібної академії і концерту в честь Т. Шевченка у Ярославичах. Повітове старство в Зборові було одно з останніх, що признало обіжник Міністерства Скарбу, який звільняє читальні „Просвіти" від стемплевих оплат. Довгий час зволікало з тою справою, домагаючись оригінального ствердження Скарбової Палати у Львові. Щойно на інтервенцію у Воєвідськім Уряді почало приймати подання читалень „Просвіти" без вимоги стемплевих оплат. Але безпосередньо після тої „уступки" розпочало старство іншого роду практики у відношенні до всіх українських культурно-освітніх установ у повіті. Повітове старство видає тепер без перешкод дозволи на вистави, але робить це залежним від оплати 15 зол. до каси волосної управи на Червоний Хрест і т. п., чого строго перестерігають поіменовані війти і без тої оплати не позволяють відбути театральної вистави. І так напр. кружок „Сільського Господаря" в Урлеві дістав дозвіл на виставу на день 29. квітня ц. р. Старство побрало стемплеву оплату в сумі зол. 11, бо „С. Г." не є звільнений від стемплевих оплат. На оплату громаді зол. 15 вже кружок „С. Г." не спромігся, бо не сподіється доходу брутто в нинішних часах з вистави більше як зол. 16. Тимчасом стемплева оплата до подання на виставу в сумі 11 зол. пропала. Окрему історію має практика старства в Зборові при видаванні дозволу на концерти і т. п. імпрези. В мин. місяці заборонило старство жалібну академію в честь М. Грушевського, яку задумала улаштувати філія „Просвіти" в Зборові. Також заборонило старство читальні „Просвіти" в Ярославичах улаштувати концерт у честь Т. Шевченка. В обох випадках домагалося старство перекладу пісень та декламацій на польську мову, що є очевидно противзаконним домаганням і тому філія „Просвіти", як і читальня „Просвіти" в Ярославичах внесли проти того домагання відклик до Уряду Воєвідського в Тернополі. Тимчасом старство відклик читальні „Просвіти" в Ярославичах звернуло, не висилаючи його до Воєвідського Уряду в Тернополі і домагалося тепер не перекладу тексту пісень та декламацій на польську мову, а предложення до апробати в двох примірниках у польській мові творів, які будуть входити у програму концерту, покликуючись на розпорядок про імпрези. Рівночасно домагається заподання, де, коли і ким були апробовані до публичних вистав ті твори, себто декламації, пісні і т. п. Очевидно, що в таких відносинах концерту не буде. Або таке: Старство домагається, щоб афіші про якубудь виставу чи імпрезу в місті Зборові були цензуровані старством перед вивішенням на публичнім місці і щоб обовязково був рівночасно й польський зміст афіша. А цензура летючок така: Зміст летючки чи афіша на думку дотичного референта старства мусить дословно відповідати апробованій програмі імпрези, в противнім випадку не допускає до друку летючок чи афішів. Не переконує його аргумент, що чейже дане товариство може надрукувати собі летючки чи афіші поза границями повіту, без таких обмежень. На такий закид п. референт має відповідь, що те, що можна в Тернополі, не можна в Зборові, бо надруковані афіші в Тернополі чи Золочеві можна заборонити розліпити в Зборові.

Присилайте передплату!

СПОРТ.

ПРОЛОМ — РИПНЕ 0 : 3 (0 : 1).

Перші і найтяжчі мистецькі змагання скінчилися програною Пролому на горячому грунті, де програвали й А-класові дружини. Не зважаючи на невдачу, грав Пролом дуже гарно та передусім амбітно та заслужив бодай на два ворота, але напад догідних позицій не зумів використати. Б. Л.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЖИТТЯ І ПРАВО, вістник теорії і практики. Львів, березень 1935. Р. VIII. Ч. 1. Зміст: Проф. А. Яковлів: Українські народні приказки і звичаєве право. Д-р К. Левицький: На маргінесі відновлення нашого рільництва. Д-р В. Лисий: Знижка ціни купна нерухоностей. М-р М. Бараболяк: Здогад правесного чи неправесного походження дітей. С. С.: Примусове завідування реальности і засади чиншів найму. Д-р С. Баран: Спролетаризуване знання. Д-р А. Перегінець: По так зв. клявзулі золота. Д-р М. Волошин: Реформа права про устрій адвокатури. М-р Т. Данилів: Чи на тимчасові запорядження Суду, видані перед або в ході процесу, потрібна є клявзуля викональности. З організаційного руху: Сходини Делегатури С. У. А. в Станиславові. Бібліографія. Обіжник Адвокатської Ради у Львові. Виклади С. У. А. у Львові.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник. Відень, березень — квітень 1935. Р. XI., ч. 3—4. Зміст: С. Шраменко: З історії західно-української філятелії. В. Зонненберг-Федоровський: Мистецтво на марках України. М. Секретар: Два невідсвятковані ювилеї. А. Штоман: До історії марок У. Н. Р. В. Япульчак: Переписний листок кругом світа! В. Зонненберг-Федоровський: Нові марки в СССР. Нові марки. Дрібні вісти. Критика й біліографія. З філятелістичних журналів. Від адміністрації. Пресовий фонд „У. Ф.“ Дарові премії. Адреса: Der ukrainische Philatelist. Wien XVIII., Gersthoferstrasse № 138/8. Austria. Річна передплата 9 зол.

СВІТЛО Й ТІНЬ, ч. 5. за май 1935. Фотографічний журнал. Зміст: М. З.: Зі статистики вистав УФОТО. — Яр. Савка: Копія чи побільшення? — Гісао Окамото, Японія: Аматорська фотографія в Японії. — І це і те. — Що читати? — З новин фотопромислу. — Наші ілюстрації. — Важне для всіх українських світлиців. — Вісті з УФОТО. — Критичний куток.

ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, бюлетень Головної Управи Українського Центрального Комітету в Польщі. Львів, травень 1935. Р. II., ч. 6.

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ГОЛОС, орган Т-ва „Учительська Громада“ в Ужгороді. Ужгород, квітень 1935. Р. VI., ч. 4.

СВІТ ПЕРЕД НАМИ, журнал української середньошкільної молоді. Станиславів, квітень 1935. Ч. 1. Р. I.

СВІТ МОЛОДІ, місячник для українських дівчат. Коломия, травень 1935. Р. III., ч. 5.

RYCERZ NIEPOKALANEJ, maj 1935. R. XIV. № 5.

RYCERZYK NIEPOKALANEJ, ilustrowane pismo dla młodzieży, maj 1935. R. III. № 5.

PŁOMYK, tygodnik dla dzieci i młodzieży. Warszawa. 6. maja 1935. R. 19. № 34.

PŁOMYCZEK, tygodnik dla młodszych dzieci. Warszawa 6. maja 1935. R. 19. № 34.

—o—

Листування Редакції.

Вп. Семен Буфко: Стаття „Школа і життя“ дуже добра, на жаль, не можемо її помістити з цензурних оглядів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Народній Театр ім. І. Гобілевича, під арт. пров. Й. Стадника.

Комарно:
10. V. „Залізна Острога“,
11. V. „Пепіна“.
12. V. „Серед бурі“.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 10. V. год. 7·30 веч. „Опера в кратку“.
Субота, 11. V. год. 7·30 веч. „Опера в кратку“.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 10. V. год. 7·30 веч. „Теорія Айнштайна“.
Субота, 11. V. год. 7·30 веч. „Теорія Айнштайна“.

Кіна.

АДРІЯ: „Распутін — злий дух Росії“.
АПОЛЬО: „Недокінчена симфонія“.
АТЛЯНТИК: „Дівчата в одностроях“
ВАНДА: „Распутін — злий дух Росії“.
ҐРАЖИНА: „Проданий голос“ — Й. Шмідт.
КАСІНО: „Мужчини до вибору“.
КОЛІСЕЙ: „Буря“ та ревія „Загальне розброєння“.
КОПЕРНИК: „Баль у Савою“ (Джіта Альпар, Ганс Ярай).
МАРУСЕНЬКА: „Жид Зіс“ (Конрад Файт).
МІРАЖ: „Схід сонця“ з відомою артисткою з Ф. Галь.
МУЗА: „Два гільтаї“ (Фліп і Флап).
ПАКС: „Дерев'яні Хрести“.
ПАЛЯС: „Проданий голос“ (Шмідт).
ПАН: „Їх ночі.“
РАЙ: „Світ сміється“ (большевицька комедія).
СВІТ: „Жінки в його життї“ і „Що мій муж робить у ночі“.
СОНЦЕ: „Біла лелія“ та ревія.
СТИЛЕВЕ: „Зміна сердець“ і ревія.
УТІХА: „Шпіон ч. 13.“ і ревія.
ХИМЕРА: „Розсміяні очі“ (Шерлі Темпль).

Закордонне радіо.

Пятниця, 10. травня 1935.

Відень (506,8) 12·00 Концерт, 15·40 Музика на дутих інстр., 17·40 Пісні матерей, 22·10 Весна в музиці, **Мор. Острава** (269,5) 17·50 Спів, **Прага** (470,2) 19·10 Гумор. хори, 20·50 Концерт із нагоди рум. свята, **Париж** (1648) 18·00 Пісоньки, 20·00 „Ле Сен Вірж“ оп. Лекока, **Берлін** (356,7) 14·15 Популярна музика, 17·00, 20·10 Концерт, **Гамбург** (331,9) 19·00 Суч. шведська музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14·00 Муз. всячина, 18·00 Фінл. нар. музика й поезія, **Кельн** (455,9) 14·15 Музика, спів, **Ляйпціг** (382,2) 16·00 Камер. музика, 21·00 Симф. концерт, **Мінхен** (405,4) 19·35 „Ріґолето“ оп. Вердія, **Будапешт** (550,5) 18·10 Форт. рецітал, 21·40 Концерт, **Міляно** (368,6) 11·30 Легка музика, 17·05 Легка музика для дітей, **Рим** (420,8) 13·25 Легка музика, 17·05 Солісти, 20·50 Квартет ес-дур Бетовена.

Субота, 11. травня 1935.

Відень (506,8) 19·35 Спів, сміх, танок, 21·00 Девята симфонія Бетовена, **Братислава** (298,8) 17·10 Нар. словацькі пісні, **Прага** (470,2) 10·15 Сальон. музика, 19·15 Військ. орх., **Париж** (1648) 12·15 Концерт, 20·00 Авд. у честь Жанни Д' Арк (рецитації, музика, спів), **Білгород** (437,3) 18·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 20·10 „Приборкана гостpуха“ оп. Ґеца, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14·00 Муз. всячина, 20·10 Весн. мельодії, **Мінхен** (405,4) 13·15 Популярна музика, **Будапешт** (550,5) 17·30 Мад. мельодії, 19·45 Оперетові мельодії, **Міляно** (368,9) 11·30 Легка музика, **Рим** (420,8) 17·10, 20·50 Концерт.

Львівське радіо.

Пятниця, 10. травня 1935.

6·30 Раншня авд., 7·50 Практ. вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 8·05 Авд. для новобранців, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Оп. фантазії й арії з гр. пл., 12·50 Хвилинка для жінок, 12·55 Полудн. денник, 13·05 Концерт сальонової музики, 13·55 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Концерт орхестри, 16·30 Природн. гутірка для дітей: „Травень на небі й на землі“, 16·45 Румун. пісні, 17·00 Карати чи не карати?, 17·15 Камер. концерт, 17·40 Авд. для хорих, концерт, 18·10 Театр Уяви: „Севільський цирульник“ Бомарше (фрагм.), 18·30 Реклям. концерт, **18·45 Форт. рецітал Галі Левицької**, 19·15 Про Івана Непотрібного (фейл.), 19·25, 19·30 Спорт. вістки, 19·35 Зуля Погожельська в свому репертуарі, 19·50 Актуальний фейлетон, 20·00 Куток краєзнавчого т-ва, 20·05 Муз. гутірка, 20·15 Симф. концерт (Плятівна спів); у перерві Веч. денник Як працюємо, 22·30 Поетична авдиція, 22·45 Психольоґія жінки й мужчини (виг. проф. Степан Балей).

Субота, 11. травня 1935.

6·30 Раншня авд., 7·50 Практ. вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 8·05 Авд. для новобранців, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Концерт, 12·50 Хвилинка для жінок, 12·55 Полудн. денник, 13·05 Легка музика з гр. пл., 13·50 Польська морська торговля, 13·55 Експорт, 14·00 Легка музика з гр. пл., 14·35 Біржа, 14·45 Музика з гр. пл., 15·00 Весна, Великдень і літо в білоруській пісні, 15·30 Гумореска Ферд. Гетля, рецитації прози, 15·45 Концерт орх., 16·30 Техн. скринька, 15·45 Хвилина Шумана з гр. пл., 17·50 Місто свистячих паровозів, 18·00 Вес. авд. для дітей: Весела маївка у Щепка й Тонька; 18·30 Жіночі часописи, 18·40 Сільва рерум, мист. життя, 18·45 Ревієві пісоньки з гр. пл., 19·15 Про львівські захоронки й Йорданівські городці, 19·25, 19·30 Спорт. вістки, 19·35 Концерт творів Дебісі, 19·50 Акт. фейл., 20·10 Концерт орх., рефрени, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·30 Симф. концерт (муз., сп.), 22·00 Реклям. концерт, 22·15 Письменник і кіно, 22·30 Льожа Глузливців: Мавпяче дзеркало (Тувіма) 23·05 Концерт танк.-сальон. орхестря.

БІРЖА.

Гроші.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·28—5·30 зол.

Нім. марка 1·90—2·00, фр. франки 34·80—35·05, шв. франки 171·50—172·00, фунти стерлінги 25·50—25·80, австр. шілінги 99·50 — 101, чеські корони 21·70—22·00, рум. леви 31·00—33·00, ліри 43·00—43·75.

Золото: Доляри 9·15—9·20, Франки фр. 34·50—35·50, Дукати 82·50—83·50, Корони 36·50—37·50, Рублі 46·00—47·75. 1 гр. зол. 5·92·44.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50. Фльорени 0·85, 1 гр. ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Г. К. З. 43·00—45·00, 5 проц. дол. Б. Г. 51·50—53·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 44·00—45·50, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 47·00—48·50, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 52·00—53·50, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Премійки.

Долярівки 52·00 — 53·50, Інвестиційна 104·00—107·50, Будівельна 42·00—44·00.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 9. травня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів
1 кг. масла франко маґазин	2·30 зол.
1 л. молока	0·16 „
1 л. сметани	0·80 „
1 к. яєць	2·20—2·25 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло знижкова, на молоко і сметану сильна, на яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 9. V. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахорізні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 40 дкг.	за 1 кг.	2·00 зол.
Мол. однор. кури 1. кл.	„	0·90 „
Старі кури	„	0·80 „
Пантарки	„	1·50 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

Курята приймає покищо без приділу.

Когутів, качок, гусей, індичок та індиків зогляду на кінець сезону не приймає.

ОПОВІСТКИ.

На допомогу академічній молоді зложив у нашій Адміністрації 10 зол. Повітовий Союз Кооператив у Городенці. На голодних Яворівщини зложила п' Стеф. Шайдзицка, Краків 5 зол.

VIII. Звичайні Загальні Збори Товариства Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт у Львові відбудуться в пятницю 24-го травня 1935 р. в год. 17-тій (5-тій попол.) в домівці Т-ва „Молода Громада“ при вул. Костюшка ч. 1 в I. пов. з таким порядком нарад: 1) Відчитання протоколу останних Заг. Зборів. 2) Звіт з діяльности за 1934 р. 3) Звіт Ревізійної Комісії. 4) Дискусія й уділення абсолюторії Управі Т-ва. 5) Вибір членів Управи й Ревізійної Комісії. 6) Внески й запити. Якщо в означеному часі не буде вимаганої статутом скількости членів Загальні Збори відбудуться того самого дня, в тій самій домівці та з поданим нижче порядком нарад в год. 17·30 з важністю рішень, без огляду на число учасників (§ 12 т. 2. статуту. о. Др. Л. Глинка, в. р. голова. — О. Стецура, в. р. секретар. 1345

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“ Львів, Ринок 10